

τὴν κοινὴν τῶν Λακεδαιμονίων ἐπωνυμίαν. Καί τελος ἢ ἀπὸ τοῦ κεφ. 56 τοῦ Α. βιβλίου τοῦ αὐτοῦ ἱστορικοῦ ἐξαγομένη ἀπόδειξις ὅτι τὸ δωρικὸν ὄνομα παρήχθη τὸ πρῶτον ἐν Πελοποννήσῳ, ἀντιβαίνει εἰς τὸ ὅλον σύστημα τῶν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου δοξασίων τοῦ Ἡρόδοτου, ὅστις πιστεύει μεθ' ἑλῆς τῆς ἀρχαιότητος εἰς τὴν ταυτότητα τῆς παρὰ τὸν Ὀλυμπον ποτὲ οἰκησάσης φυλῆς, καὶ τῆς φυλῆς ἣτις ἐπέκησεν εἰς τὴν χερσόνησον· αὐτὴ εἶναι δυνατὸν γὰρ ἐννοήσωμεν τὰ σπουδαιότατα τῆς ἱστορίας γεγονότα, τὴν ἑλῆν τῆς χώρας διατάραξιν, τὴν ἀθρόαν ἀποδημίαν τῶν ἀρχαιότερων λαῶν καὶ τὴν βαθμιαίαν μεταπλασιν τῶν πολιτειῶν καὶ τῶν φυλῶν, ἅμα, ἀφέντες κατὰ μέρος τὴν παράδοσιν ἐκείνην, ἐξαλείψωμεν τὸν δωρικὸν λαὸν ἀπὸ τοῦ γενεαλογικοῦ τῶν Ἑλλήνων πίνακος. Ὁ δωρισμὸς καὶ ὁ ἰωνισμὸς ἀποτελοῦσιν ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀντίθεσιν, ἐκ φυσικῶς μὲν θεμελιωθεῖσαν, ἐν ποικίλαις δὲ κρατυκθεῖσαν κατοικίαις, δηλωθεῖσαν δὲ διὰ τῆς γλώσσης καὶ τῆς διαίτης, καὶ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἔθνους ὑφισταμένην· ἢ δὲ κατάληψις τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀντιθέσεως ταύτης, θέλει ἀέκδοτε εἶναι τὸ κρισιμώτατον πρόβλημα τοῦ ἐρευνητοῦ τῆς ἀρχαιότητος. Καὶ ἡ προκειμένη συγγραφή καταδεικνύει ἐκ νέου ὑπόσσει δέον γὰρ γίνωσθαι ἔτι περὶ τούτου μελέται καὶ ἐρευναι, ἵνα διευκρινηθῇ ἀποχρῶντως τὸ ἀντικείμενον τοῦτο. Ταύτης αἱ μὲν δύο πρῶται ἀφορμαίαις πραγματεύονται περὶ τῆς δωρικῆς φυλῆς, τῆς δὲ τρίτης ὑπόθεσις ἐστὶν ἡ ἰωνικὴ, καὶ ἰδίως ἡ πρὸς τὰς Ἀθήνας σχέσις αὐτῆς. Περιέχει δὲ καὶ αὐτὴ πολλὰ τὰ πρὸς τὴν ἐρευναν παρορμητικὰ, ἅπαντα δὲ ἡ συγγραφή τοιαύτη τίς ἐστὶν ὥστε οὐδεὶς δύναται ἢ ἀφήσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ χωρὶς γὰρ ὁμολογήσῃ ὅτι πλείστας μὲν ὕσας παρίστησι νέας ἐπιπέσεις, εὐδοκίμως δὲ ἀνατρέπει πολλὰς πεπαλαιωμένας προλήψεις, νέον δὲ διαχέει φῶς εἰς οὐσιώδεις σχέσεις. Βλέπει ἀπανταχοῦ τὸν αὐτοτελῆ ἐρευνητὴν, τὸν λεπτὸν ἱστορικὸν ὀφθαλμὸν, τὸν πρὸς εὑρεσιν τῆς ἀληθείας ἐπιστημονικὸν ζῆλον· οὐδὲ ἔχομεν χρεῖαν γὰρ βεβαιώσωμεν ἐν τέλει ὅτι ἅπαντες οἱ ἐπισημονες τῆς Γερμανίας πλείστην αἰσθάνονται ἐνθουσιασμένην θεωροῦντες καὶ περὶ ταῦτα τηλικαύτην παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀγαδικνυομένην ἐπιτηδειότητα, τὴν δὲ πάτριον ἱστορίαν μετὰ τσοῦτου ζήλου διεξαγομένην ἐν τῷ Παρεπιστημείῳ Ἀθηνῶν. *

Τὴν ἐπίκρισιν ταύτην, καὶ τοὶ δημοσιευθεῖσαν ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μηνός, ἐσχάτως μόνον λαβούσα ἢ διεύθυναις τῆς Παρθώρας, ἐπέστειλε τῷ Κ. Κ. Παπαρόρηγοπούλῳ ἵνα ἐπιπέρη, ἂν ἐγκρίνη, παρατηρήσει τινάς. Ὁ δὲ, ἀνταποστείλας αὐτὴν, προσέθετο τὴν ἀκόλουθον σημείωσιν·

« Εἰς τὴν τοῦ σοφοῦ Κουρτίου ἐπίκρισιν τοῦ μῶ γὰρ ἐπιπέρω τὰς ὀλίγας ταύτας πρὸς τὸ παρὸν παρατηρήσεις. Οὐδέποτε ἠρνήθη τὴν ἐν τῷ ἑλ-

ληρικῷ βίῳ ἀντίθεσιν τοῦ δωρισμοῦ καὶ τοῦ ἰωνισμοῦ. Ἀλλὰ τὸ κέρριον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζήτημα εἶναι πῶς διεμορφώθη αὐτὴ δὴ αὐτὴ ἢ ἀντίθεσις; ὑπῆρξεν ἄραγε προῖον τοῦ ἰδιάζοντος χαρακτήρος δύο φυλῶν, ἢ προέκυψε μᾶλλον ἀπὸ τῆς κατὰ διαφόρους χρόνους καὶ τόπους ἐλευθέρως παρὰ ταῖς ἑλληνικαῖς πολιτείας ἀναπτύξεως ἀντιθέτων πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν περιστάσεων, συμφερόντων καὶ δοξασίων; ἀναπτύξεως, ἐκ παραλαμβάνω, ἐλευθέρως καὶ ἀνεξαρτήτου ἀπὸ ἀρχικοῦ τινος καὶ ὠρισμένου τῶν φυλῶν χαρακτήρος. Λέγω δὲ ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαῖον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζήτημα, διότι ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης αὐτοῦ λύσεως ἐξαρτᾶται ἡ ἀρθή ἐρμηνεία πλείστων γεγονότων καὶ φαινομένων τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἐὰν ἦτο ἀληθὴς ἡ τοῦ Μελλίρου γνώμη ὅτι ἐν τῷ βίῳ τῶν φυλῶν ζήτησις ἢ ἀρχὴ τοῦ ὅλου ἑλληνικοῦ βίου, πῶς πλείσται δωρικαὶ λεγόμεναι πολιτείας οὐδένα ἔχουσι τῶν τοῦ δωρισμοῦ χαρακτήρων, πῶς ἢ κατ' ἐξοχὴν Ἰωνικὴ πόλις, αἱ Ἀθῆναι, οὐδένα μέχρι Σόλωνος παρίστησι τῶν ἀποδιδόμενων τῷ ἰωνισμῷ χαρακτήρων, κλπ, κλπ; ἐνῶ κατὰ τὴν ἑτέραν γνώμη ἦν ἐνόμισα ὀρθότεραν, οὐ μόνον ἅπαντα τὰ γεγονότα ταῦτα γινωσκώτατα ἐρμηνεύονται διὰ τῆς ἐλευθέρως τοῦ ἑλληνικοῦ βίου ἀναπτύξεως, ἀλλὰ ὁ βίος οὗτος ἀπαλλάττεται καὶ ἀπὸ τὰς πέδας ἀρχικῶν τινῶν καὶ ἀναλλοιώτων φυλετικῶν ἔρων, ἐπὶ τῶν ὁποίων δῆθεν διετέλεισαν ἀείποτε δουλικῶς δεσμευόμενοι. Πρόδηλον δὲ ὅτι ὁ Κούρτιος τὰ μάλιστα προσήγγισεν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην γνώμη, ὁμολογήσας ὅτι οὔτε δωρικὴ πολιτεία, οὔτε δωρικὴ λατρεία ὑπῆρξε ποτέ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐπιπέρει εἰς τὴν ὑπαρξίν τῆς δωρικῆς φυλῆς. Ἀλλ' ἅμα παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ φυλὴ αὐτὴ δὲν εἶχε τοὺς ἀποδοθέντας αὐτῇ ἰδιάζοντας χαρακτήρας, τὸ περὶ τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ ὑπάρξεως αὐτῆς ζήτημα ἀποβαίνει ὅλιως δευτερεύον· καὶ ὁμολογῶ μάλιστα προθέμω ὅτι ἂν καὶ ὁ Πλάτων λέγει τινε δωρικῆς, Ἀχαιοῦς μετονομασθέντας, ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἀξιοῖ ἐπίσης ὅτι τὸ δωρικὸν ὄνομα ἐν Πελοποννήσῳ τὸ πρῶτον παρήχθη, οὐδὲν ἥττον ἢ κοινὴ τῆς ἀρχαιότητος γνώμη ἦν « ὑπὲρ τῆς ταυτότητος τῆς παρὰ τὸν Ὀλυμπον ποτὲ οἰκησάσης φυλῆς καὶ τῆς φυλῆς ἣτις ἐπέκησεν εἰς τὴν Χερσόνησον. »

« Ἀλλ' ἴσως εἰς πάντα ταῦτα ἐπανέλθω ποτὲ ἐν ἐκτενέστερῳ τινὶ πραγμασίᾳ. »

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ ΕΡΩΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ.

—οοοοο—

Δυνάμεθα ἀδιστάκτως νὰ εἰπώμεν ὅτι κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐδέσποζον αἱ

κυρία, καὶ ὅτι ὁ ἔρως ἦτον ὁ μέγας μοχλὸς ὁ πᾶν πάντα κινῶν. Ἐπειδὴ δὲ κατέστη ἀντικείμενον μεγίστης προσοχῆς καὶ σοβαρᾶς μελέτης, κατεστάθησαν καὶ τακτικά δικαστήρια διακίζοντα καθ' ἕνα τοὺς τύπους τὰς μεταξὺ ἐρωμένων ἐρωτικὰς διενέξεις, καὶ λύοντα τ' ἀνεκφυόμενα ἐρωτικὰ ζητήματα. Τὰ δικαστήρια ταῦτα συνέκειντο κατὰ πλείστον μέρος ἐκ διασήμεων κυριῶν καὶ ἐκ φρονιμῶν, ὡς λέγουσιν οἱ τότε συγγραφεῖς, ἱαποτῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκ τινῶν ἀοιδῶν (troubadours). Αἱ δὲ ἀποφάσεις συλλεγόμεναι μετ' ἐπιμελείας ἀπετέλουν νομολογίαν χρησιμεύουσαν ὡς ὑπογραμμὸν εἰς ἄλλας τῆς αὐτῆς φύσεως ὑποθέσεις. Πάντα ἦσαν κατὰ τὴν Γαλλίαν διασημότερα ἐρωτικὰ δικαστήρια, ἀπὸ τῶν μέσων τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΕ', τὸ τῶν κυριῶν τῆς Γουασκονίας, τὸ τῆς Ἑρμεγγάρδης ὑποκομήσεως Ναρβόννης, τὸ τῆς βασιλίσσης Ἐλεονώρας, τὸ τῆς κομήσεως Καμπανίας, καὶ τὸ τῆς κομήσεως τῆς Φλανδρίας. Ἐνταῦθα δὲ ἀναφέρομεν ἐν συνόψει χάριν περιεργείας καὶ τινὰς ἐκ τῶν παρ' αὐτῶν ἐκδοθεισῶν αποφάσεων. — Ὁ ἐραστὴς κυρίασιν τινὸς ἀπεδήμει πρὸ πολλοῦ εἰς Παλαιστίνην, οὐδὲ ἦτο γνωστὸς ὁ χρόνος τῆς ἐπανόδου του· καὶ λοιπὸν ἡ κυρία αὕτη ἐζήτησε νὰ συζευχθῆ μετ' ἄλλου, ἀλλ' ἐνστάσεως γενομένης ὑπὸ τινος φίλου τοῦ ἀπόντος, ἠναγκάσθη ἡ κυρία ν' ἀναβάλῃ τὸν γάμον καὶ γὰρ εἰσαγάγῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ ἐρωτικὸν δικαστήριον τῆς κομήσεως τῆς Καμπανίας. Τὸ ζήτημα ἐτέθη οὕτω πως·

« Ἐὰν ἡ χηρεύσασα τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς, δύναται μετὰ παρέλευσιν δύο ἐτῶν νὰ συζευχθῆ μετ' ἄλλου, ἐτι μᾶλλον ὑποτίθεται ὅτι ἠμπορεῖ ν' ἀντικαταστήσῃ ἄλλον εἰς τὴν θέσιν ἀπόντος ἐραστοῦ. » Ἡ δὲ ἐπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις ἔχει οὕτω· « Ἡ ἀπουσία ἐραστοῦ δὲν δικαιῶται πρὸς αὐτὸν ἀπιστίαν, ἐκτός ἂν αὐτὸς οὕτως ἠθέτησε τὰς ὑποχρεώσεις του· εἰ δὲ δὲν ἐπεμψεν ἐπιστολάς, ἐνδεχόμενον νὰ ἐπραξέ τοῦτο ἐκ φρονήσεως, φοβούμενος μὴ ἀνακαλυθῶσι τὰ τοῦ ἐρωτός του ἀπόκρυφα. »

Ἄλλοτε νέος τις ἐραστὴς ἀδυσωπήτου νεανίδος τῆ ἐπρόσφερε πολύτιμα δῶρα ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἠθελε κάμψῃ τὴν σκληρὰν αὐτῆς καρδίαν· ἀλλ' αὕτη καίτοι δεχθεῖσα εὐχρηστικῶς τὰ δῶρα ἐμεινεν ἀκμπτὸς. Ὁ νέος κατέφυγε λοιπὸν εἰς τὸ δικαστήριον τῆς βασιλίσσης Ἐλεονώρας, καὶ τοῦτο ἀπεφάνθη ὅτι α ἡ παραδοχὴ τῶν δῶρων συνεπιφέρει καὶ τὴν ἀνταμοιβήν. »

Ἄλλοις τις, τολμήσας νὰ δημοσιεύσῃ τὰς μετὰ τῆς ἐρωμένης αὐτοῦ ἀποκρύφους σχέσεις του, κατεμνήθη εἰς τὸ δικαστήριον τῶν κυριῶν τῆς Γουασκονίας· τοῦτο δὲ ἐξέδοτο ἀπόφασιν καταδικάζουσαν αὐτὸν ν' ἀπέχῃ ἐφ' ὅρου ζωῆς τοῦ ἐρωτός, καὶ προστάζουσαν πᾶν τὸ γυναικεῖον φύλον ν' ἀποφεύγῃ αὐτόν. Ἐὰν δὲ τις παρεβιάζε τὴν ἀπαγόρευσιν, πᾶσα γυνὴ ἐντιμος ἔπρεπε ν' ἀποστρέφεται αὐτήν.

Πολλὰκις οἱ ποιηταὶ ἠγρολοῦντο συζητοῦντες

ἐρωτικὰ ζητήματα, τὰ δὲ περὶ τούτων ποιήματα ἐκαλοῦντο *ἑρίδες* (*lenson* καὶ *jeux-partis* ἢ *mi-partis*), εἰς δὲ τὸ τέλος τῆς συζητήσεως ἀπεφασίζετο ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐρωτικοῦ δικαστηρίου ποῖα ἐκ τῶν προτεινομένων λύσεων ἦτο ἡ ὀρθωτέρα. Ὅπου δὲ δὲν ὑπῆρχον διερχῆ ἐρωτικὰ δικαστήρια, συνεκροτοῦντο ἑτακτα ἢ διαιτητικά, μὲλη ἔχοντα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων· καὶ ταῦτα ἀπεφαινόντο περὶ τῆς ποιητικῆς ἑρίδος. Κατὰ τινὰ δὲ τῶν τοιούτων ἐρίδων ἐγεννήθη τὸ ἐξῆς ζήτημα· *Δύναται νὰ υπάρξῃ ἀληθὴς ἔρως μεταξὺ συζύγων;* ἢ Τὸ ζήτημα ὑποβλήθη εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κομήσεως Καμπανίας, ἐλύθη οὕτω πως· « Ἡμεῖς λέγομεν καὶ βεβαιούμεν δυνάμει τῆς παραρούσης, ὅτι ὁ ἔρως δὲν δύναται νὰ ἐπεκτείνῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐπὶ δύο συνεζευγμένων ἀτόμων. Οἱ μὲν ἐρασταὶ συμφωνοῦντες ὑποβάλλονται οἰκιοθελῶς εἰς ἀμοιβαίως παραχωρησεις καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς ὑποχρεώσεως ἢ ἀνάγκης, οἱ δὲ σύζυγοι εἰσὶν ἠναγκασμένοι νὰ δεχωνται κατὰ χρέος ἀμοιβαίως ὁ εἰς τοῦ ἐτέρου τὰς θελήσεις, καὶ οὐδὲν ν' ἀρνήται ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον. . . . Ἡ ἀπόφασις δὲ αὕτη ἦν ἐξετάσθη μετὰ ὄριμον σκέψιν καὶ συναίνεσιν πολλῶν ἄλλων κυριῶν, ἐγένετο δι' ἡμᾶς σταθερὸν καὶ ἀπαραβίαστον κύρος. Οὕτως ἀπεφασίσθη ἐν ἔτει 1174, τὴν 3 ἡμέραν τῶν Καλενδῶν τοῦ Μαΐου, Ἰνδικτιῶνοι Ζ'. » Ἄλλ' ἐν τούτοις ποῖον ἦτο τὸ κύρος καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν τοιούτων ἀποφάσεων; Ἡ κοινὴ πάντων γνώμη, καὶ αὕτη τῶν βασιλέων ἀκόμη! . . . Ὡστε δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ἀνευ ὑπερβολῆς, ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὗται εἶχον μείζονα ἰσχύν, ἢ αἱ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας διὰ μυριάδων λογγῶν στηριζόμεναι σήμερον τῶν ἀνωτάτων δικαστηρίων τοῦ κράτους!

I. ΔΕ-ΚΙΓΑΛΛΑΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—οοοοο—

Erinnerungen und Eindrücke aus Griechenland von W. Visser. Basel 1857. (Ἀναμνήσεις καὶ Ἐντυπώσεις ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ Β. Βισέρου, καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βασιλείας.)

—οοο—

Ἐν τῇ περὶ ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος πραγματείᾳ ἀνεφέρομεν περὶ τοῦ ἀξιολόγου τούτου ποιήματος τοῦ καθηγητοῦ Κ. Βισέρου, γνωστοῦ εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον ἕνεκα διαφόρων ἀρχαιολογικῶν διατριβῶν του. Ὁ φιλέλλην οὗτος Ἑλβετός ἐπεχείρησε τὴν ἐν Ἑλλάδι περιήγησιν του κατὰ τὸ 1853—1854 ἐποχὴν ὀδύνης καὶ μαρτυρίου.

When fortune fled her spoil' d and favourite child
He stood unshen' d the ill upon him piled.